

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

13. De effectibus proprijs maioris excommunicationis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

nicationem incidisset ex dispositione iuris: sed ab homine excommunicatum dicit ipse non posse denunciari ab illo, qui non excommunicauit; quoniam causa per vnum incepta, per alium absq; causa non potest perfici. & ad c. i. de treg. & pac. responderi habere locum in eo, qui excommunicauit, vt verba expressa sonant. Aduerte vltius, si sententia excommunicationis lata ab homine sit nulla, fieri non posse publicationem, seu denunciationem; si autem est valida, & ab illa, postquam contracta est, directe, vel indirecte non est appellatum, denunciatio fieri non potest. Si vero est appellatum, & sciat excommunicatus, se iam excommunicatum, per appellationem sequentem non impeditur denunciatio. Si autem est ignorans, appellatio interposita secundum Host. impedit denunciationem. ita Henric. Boic. in c. pastoralis, §. verum, num. 15. de app. appellatio enim post latam excommunicationem impedit denunciationem in ignorante; non autem in sciente se esse excommunicatum. Cæterum, si sententia excommunicationis lata est à iure, & est notorius excessus, absque citatione, & declaratione potest iudex denunciare excommunicatum: si vero excessus non est notorius, reo non vocato, & declarato, in canonem incidisse, denunciatio fieri non debet. Abb. in c. peruenit. i. num. 5. de appell.

De effectibus proprijs maioris excommunicationis.

CAPVT XIII.

EXcommunicationis effectus, qui magis proprie effectus vocari possunt, consideremus: hi autem multi sunt, quorum primus est; eos, qui cum excommunicato in eodem crimine, propter quod excommunicatus est, participant, ita affici, vt pariter sint excommunicati eadem excommunicatione. ita habetur c. nuper. de sent. excomm. vbi aduertendum est cum Panor. c. contingit. i. de sen. excomm. duò esse necessaria, vt participans cum excommunicato, eius excommunicationem contrahat; vnum, quod participet in eodem crimine, propter quod ille alter excommunicatus est, dando auxilium, consilium, fauorem. Alterum est, vt ista participatio sit, postquam iam commissum est crimen, & contracta est iam ab illo excommunicatio: vnde, qui excommunicato, postquam excommunicatus est, modo aliquo ex prædictis in crimine

C

illo,

illo, propter quod est excommunicatus, participat, afficitur eadem maiori excommunicatione. & hoc vocant Doctores, participare cum excommunicato in crimine criminoso. Adde tertium, non de quocunque excommunicato hoc procedere, sed de nominato, & rursus de eo, qui sciens excommunicatum ob tale crimē, sic participavit cum eo; de his enim canon ille expressè loquitur.

Alter effectus est, collatio beneficij facta excommunicato ipso iure est nulla. ita habetur cap. postulastis, de cler. excom. ministr. Et licet postea absoluat ab excommunicatione, indiget noua collatione, si, quando beneficij collatio facta fuerat excommunicatus, quia nulla fuit collatio prior. c. postulasti. & ibi Gloss. & Doct. de cler. non ordin. ministr. Immo etiam impetratio literarum à Papa, ad beneficiū obtinendum & quodcumque rescriptum ab ipso excommunicato impetratum, ipso iure est nullum, præterquam super articulo excommunicationis, vel appellationis, per c. de rescript. in 6. Modò verò, quoties à Papa literæ impetrantur ad beneficiū, solent similiter impetrari absolutio ab excommunicatione, ad effectum validitatis literarum, & sic cessat iste effectus in hoc. Fely. in c. ad Apostolicā. in prin. de except. quod intelligendum modò impetrans nō in surduerit per annū, vel non commiserit aliquid eorum, quæ in regulis cancellariæ excipiuntur, quibus illa absolutio non suffragatur, si post quatuor menses, ob aliquod illorum delictorum commissorum, excommunicationem sustinuerint: ante quatuor autem menses impletos, etiam istis suffragatur. Quamuis autem huiusmodi regulæ minuantur, aut augeantur, pro Pontificum beneplacito, tamen tenor regulæ, quæ in Xisti Quinti Pontificatu seruatur, hic est. Item, ne personis, pro quibus literæ suæ Sanctitatis emanabunt, ob generalem absolutionem à censuris ecclesiasticis, quibus ligati forent, ad eorum effectum indifferenter concedi, & in literis Apostolicis apponi solita, præstetur occasio censuras ipsas vilipendendi, & insurdescendi in illis, statuit, & ordinavit, huiusmodi absolutionem, & clausulam in literis, quas in futurum cum illa concedi contingeret, non suffragari non parentibus rei iudicatæ, Incendiarijs, Violatoribus ecclesiarum, falsificatoribus, & falsificari procurantibus literas, & supplicationes Apostolicas, & illis vrentibus, receptoribus, fauoribus eorum, ac res veritas ad infideles deferentibus, Violatoribus ecclesiasticæ libertatis, via facti, aufer-

temerario Apostolicis mandatis non obtemperantibus, & Nuncios, vel executores Apostolicæ Sedis, & eius officialium eis commissa exequentes impediuntibus, qui propter præmissa, vel aliquod eorum excommunicari à iure, vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam huiusmodi sustinuerint, & generaliter quibuscumque alijs, qui censuris aliquibus, etiam alias, quam ut præfertur quomodolibet ligati in illis per annum continuum infurderint.

Tertius est, non potest excommunicatus eligi ad beneficium ecclesiasticum, per cap. constitutis. i. de appel. & ibi Gloss. & consequenter, nec postulari, nec præsentari ad beneficium patronatus, quia eadem est ratio electionis, postulationis, & præsentationis, iuxta Gloss. cap. quoniam. de elect. in 6. & ita tenet Couar. relect. cap. alma mater. prior. p. 5. 7. num. 1. & 2. & idem esse de pensionibus censuit Giga tract. de pensio. q. 14. cui consentit Couar loco allegato.

Aduerte autem, quamuis electus ignoret, se esse excommunicatum, electionem tamen esse nullam; & idem de collatione, & alijs: excusabitur quidem à peccato, & pœna, quoad Deum, dum ignorat, si ignorantia probabilis est, tamen quoad actum, cum primum feiat, debet procedere, ac si nullus esset. ita habet Gloss. c. Apostolicæ, ut ignorantia, de Cleri. excom. ministr. & ibidem Panorm. & Henric. Boic. nu. 1. nam excommunicatio, quoad pœnas, ignorantem excusat; sed non quoad validitatem actus. Cassiad. decis. i. de præb. per cap. postulationis. de cleric. non ordin ministr. Quod dictum est de electione ad ecclesiasticum beneficium, dicitur etiam de electione ad dignitatem secularem, Regis, vel Imperatoris, vel Ducis; nulla enim electio est, si electus est excommunicatus. ita habetur c. venerabilem de electio. Aduerte tamen, quod, licet, excommunicato hæc conferri non possint, & collationes, si fiant, sint nullæ, potest tamen excommunicatus acceptare beneficium ante excommunicationem sibi collatum, & optare præbendam, si alias iure consuetudinis competeat sibi optio, Rot. in antiq. decis. 126. cui accidit communior sententia, teste Couarruias libro tertio vari. resolut. cap. 16. numer. quarto.

Quartus est, excommunicatus non potest exercere actum iurisdictionis, absque peccato, imò si publica est excommunicatio facta, & sententiæ nullæ sunt. c. ad probandum, de sen. & re iud.

Hinc est, eum, nec excommunicare, nec conferre beneficia, nec eligere, nec præsentare, nec alia posse, quæ ad iurisdictionem pertinent; & si facit, actus est nullus. c. cum inter. in fin. de elect. & c. cum dilectus, de consuet. ita etiam dicunt Io. Andr. in cap. pia, colum. 5. in fin. de excep. lib. 6. & Abb. in c. ad probandum, nu. 20. de re iud. Hoc autem procedit, ut dixi, si sit publice excommunicatus, secundum Abb. in d. e. ad probandum. sed si sit occultus, actus in aliorum fauorem factus, ratione publici officij erit validus, Abb. vbi supra, nu. 15. & ibi Fely. nu. 3. cum opinione communi, per l. barbarius. ff. de offi. præf. Averte tamen in hoc, quod si ille, in cuius fauorem actus iurisdictionalis est gestus, adiuit scienter ipsum excommunicatum occultum, actus ille debet retractari in eius odium, secundum Cald. in c. ad probandum, de re iud. & Abb. in c. veritatis, nu. 43. de dol. & contum. alios etiam pro eadem sententia citat Fely. in d. e. ad probandum, nu. 8. per c. fin. de procur. quam post constit. Martini ipse Fely. credit huiusmodi dictum Cald. cessare, ea ratione, quia cessat odium culpæ committentis cum excommunicato occulto, subdens, quod licet in constitutio Martini non suffragetur excommunicatis, sedolum succurrat conscientijs timoratis, ut in ea dicitur, tamen dictum Cald. est fundatum in odium scientis, & non curantis excommunicatum, quod quidem odium est sublatum, & per consequens eius dictum non videtur habere locum. ita Fely. ibi & in c. Rodolphus, nu. 4. de rescript.

Quintus est, non potest exercere actum ordinis, ut celebrare, ordinare, nec confirmare, nec absolueret; denique nec exercere actum aliquem, cuiuscumque etiam minoris ordinis, & si exerceat, sit irregularis, per c. cum medicinalis. de sent. excom. in 6. & ibi Gloss. quo casu, licet ordinatus recipiat characterem, non tamen executionem recipit. c. 2. & ibi Gloss. & Doct. de ordin. ab Episcop. qui renunciau. Episcop. quod tamen est verum, si sit ordinans publicus excommunicatus: nam si occultus, non solum characterem, sed etiam executionem reciperet ordinatus ab excommunicato. Abb. in c. ad probandum, nu. 15. de re iud. Innoc. in c. 1. nu. 4. de Schismaticis. L. apus alle. 89. nu. 12. quamuis non desint contrarium affirmantes. Hæc intellige de iure communi: nam post extrauagantem Martini supra allegatam, solos excommunicatos nominatum post denunciationem, & publicos percussores Clericorum vitare debemus. Qui igitur ab his ordines suscipit, suspensus est: a cæteris vero,

non,

non, quamuis ipsi conferentes peccent, & sint irregulares. de hac tamen irregularitate, quæ etiam contrahitur, si excommunicatus recipiat ordines, dicemus inferius, quando de tali materia occurreret sermo.

Sextus est, qui tenebatur aliàs obnoxij vinculo fidelitatis, vel iuramenti alicui, liberantur a tali vinculo, si is incidit in excommunicationem, ea durante: ita habetur can. nos sanctorum. & can. iuratos. 15. q. 6. Non tamen per hoc intelligendum est, absolui debitorem ab obligatione soluendi debitum creditori etiam excommunicato, vt bene notauit D. Medi. de restituti. q. 3. caus. 9. Canones enim illi procedunt de debitis, non re, sed verbis contractis, contra Glossam c. absolutos. de Hæreticis.

Septimus est, priuat actu iuridico accusandi, testificandi, patrocinandi, procurandi, cap. decernimus. de sen. excom. in 6. immò etiam reconueniendi. c. cum inter priorem. de excep. defensio tamen legitima ei non negatur, iuxta idem c. cum inter priorem.

Ostauus, si in excommunicatione à viuis decedat, priuatur ecclesiastica sepultura, & est exhumandus, si excommunicatus sepultus est, c. sacris. de sepult. hoc intellige post extrauagantem Martini, quando est nominatim excommunicatus, & denunciatus, vel notorius percussor Clerici; alios enim licet sepelire, sicut communicare cum eis viuis: nam cui communicamus viuo, communicamus etiam mortuo. 24. q. 2. can. sane. 1. & c. sacris. de sepult.

Nonus est, clericus perseuerans in excommunicatione vltra annum, poterit priuari beneficijs, quæ obtinet. Abb. & Dd. in c. cum bene. de ara. & qualir. qui in eodem textu fundantur, & Couar. in rep. c. alma mater. prior. part. relect. §. 7. nu. 10. ver. tertio si quis.

Decimus est, conuentus super crimine ciuilitè, vel criminaliter, & ob contumaciam excommunicatus, si in annum perseuerat, censetur conuictus de crimine, cuius fuit accusatus. Couar. qui alios citat vbi supra.

Vndecimus effectus est, qui per annum permanet in excommunicatione, efficitur suspectus de hæresi, vt habetur c. vlr. de pœnis; vbi, qui biennio in excommunicatione perdurauerat, suspectus dicitur hæreticæ prauitatis. Notat autem ibi Panor. & Doctores idem esse, si per annum in excommunicatione in surduerit, argum. can. rursus. & can. quicumque. 11. q. 3. suspicio

antem hæc inducit purgationem, vt ibi notat Panor. ex Innocent. & alijs Simancas autem in Catholicis institut. c. 7. tradit ex praxi inquisitorum, esse suspensionem leuem; quæ intelligitur quacunque de causa sit excommunicatus, etiam si non sit materia hæresis. Hæc doctrina confirmata est Concil. Trid. sess. 25. c. 3. vbi sic habetur: Excommunicatus quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexis in illis insurderit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit. Notant autem Felyn. & Ioan. de Anan. cap. postulasti. de homici. contumacem in excommunicatione, etiam ante annum, posse puniri pœna temporali.

Duodecimus effectus est, suspectus de hæresi, & ea de causa vocatus ab inquisitoribus, iudicium subterfugiens, & ob eam contumaciam excommunicatus, si ad annum in ea persistat, tanquam conuictus de hæresi est pronuntiandus hæreticus, ita habetur c. cum contumacia. & ibi Gloss. de hære. in 6. & c. excom. §. qui autem. de hæreti. Nota ex Gloss. c. cum contumacia hoc habere locum, quando contumax suspectus de hæresi citatus fuerit expresse, vt ad iudicium accedat super reb. fidei c. super crimine hæresis, cuius accusatur, aut suspectus est, responsurus. Notat autem Francus in eodem c. satis esse, si in genere crimen hæresis in edicto exponatur, nec requiritur in specie hæresim significari. notat etiam Gonsaluis à Villadiego tract. de hæreti. quæst. 12. præfatam decisionem habere locum, quando vere contumax est; si enim absens iustum habuit impedimentum, quo legitime impeditus non potuit eo tempore ad tale iudicium accedere, non est vt hæreticus condemnandus, poteritque ille iustas causas absentiaæ allegare, & probare.

Vltimus effectus est, excommunicatus non potest percipere fructus beneficiorum suorum, hæc est communis sententia, quam sequuntur Palu. 4. d. 18. q. 4. & Silu. Clericus. 4. q. 25. & Ioan. de Ligna in c. quia diuersitatem. de concess. præb. Dec. in c. pastoralis. §. verum. col. 3. de app. Sum. Confess. lib. 3. tit. 33. q. 81. ver. effectus. Armil. ver. excom. num. 9. qui limitant, hoc procedere, quando excommunicatus est in mora, id est per ipsum stat, quo minus absoluitur Panor. vero c. pastoralis. §. verum, nu. 21. de app. nullam ponit limitationem: sed dicit, excommunicatum ipso facto non posse percipere fructus beneficiorum

suorum

suorum, nec, post absolutionem, fructus temporis præcederis, in quo fuit excommunicatus, eidem reddi debent: sed ecclesiæ propriæ. & hanc sententiã tenuit ante ipsum Glo. in c. studeat. in fi. dist. 50. & Hostien. in sum. Rubr. de sent. excom. nu. 11. ver. item vt quamdiu & Inno. in d. c. pastoralis, nu. 4. & cum his est communis sententiã, teste Pute. decis. 280. lib. 1. Quod quidem adeo verum esse, affirmat communiter Doct. vt quamuis clericus excommunicatus sit egenus, & pauper, illi tamen nõ sit prouidendum de alimentis, nisi fame periret, Gloss. in d. §. verum. & ibi Abbas nu. 16. & Couar. variar. resolu. lib. 3. c. 13. nu. 8. ver. duodecimo: & ratio est, quia potest sibi ipsi prouidere petendo absolutionem, verba Hostie. sunt: Nihil de fructibus beneficiorum suorum percipiat. Abb. verba: Fructus debent conueniri in utilitatem ecclesiarum, & excommunicato non dantur. Pute. verò dicit: Excommunicatus non facit fructus suos. Aduerte verò, quòd si sint distributiones quotidianæ, nõ Ecclesiæ, sed alijs accrescunt. Gloss. in Clem. 2. ver. pars dimidia de ætat. & qualit. Dec. in c. pastoralis. §. verum. colum. 3. de appel. Aduerte rursus, si excommunicatio est iniusta, excommunicatus postea absolutus recuperat fructus medij temporis sibi subtractos, vt dicunt Hostien. Abb. Boic. & alij vbi supra per c. super causa 2. qu. 4. quod etiam respectu distributionum quotidianarum locum habet, quando ante excommunicationem iniustam erat solitus diuinis officijs adesse, & tẽpore excommunicationis præfens fuit in loco, vbi beneficium habebat, vt notat Couar. varia. resolu. lib. 3. c. 13. num. 8. ver. duodecimo. Hęc sententiã communis maximè nititur cap. pastoralis. de appellat. vbi dicitur: Meritò subtrahuntur prouentus ecclesiastici, cui Ecclesiæ communiõ denegatur. quibus verbis significat, sicut excommunicatio lata priuat statim communiõne Ecclesiæ excommunicatum, ita etiam statim consequenter priuat prouentibus, vnde merito Panor. ibi reprobat Glossam, dicentẽ, non priuare, nisi in ipsa sententiã exprimatür priuatio, quod verũ non est, cum sit cõsequens effectus ipsius excomunicationis. Titulum autem beneficij ante excommunicationem obtenti, excommunicatus nõ amittit, vt notat Panor. c. pastoralis. allegato. §. verum. nu. 18. nec amittit possessionem: immò spoliatus posset agere de spolio: vt notat Innocen. cap. veritatis, num. 3. de dolo. nec etiam absoluitur ab obligatione recitandi horas canonicas, vt dicit Couarru. alios citans cap. alma mater. prior. part. relect. §. 3.

num. 8. eas tamen recitare debet priuatim, & secreta, & si sit in facris, absque, Dominus vobiscum: sed loq. illius dicit, Domine exaudi orationem meam, vt notat Albert. de Ferrari. in repetit. c. 1. q. 12. de celebra. miss. & Armil. excom. nu. 9. Nec etiam liberatur ab onere soluendi pensionem, si iuste sit excommunicatus, licet fructus nō percipiat, vt notat Gigan. tract. de pensio. q. 64.

De quibusdam adnotandis in absolutione ab excommunicatione.

CAPVT XIV.

Priusquā de eo, qui potest absoluere ab excommunicatione, in particulari tractemus, opus est, quēdam in generali ad absolutionem pertinentia præmittere.

Primo, sicut vnus potest simul multis ligari excommunicationibus, varijs de causis cōtractis, vt habetur. 3. q. 4. can. Engelerudam, & Glof. ibi cum communi Doctorum sententia, ita consequenter pluribus indiget absolutionibus, vel vna generali, si omnes sunt relaxandæ, vt habet Inno. c. cum pro causa. de sen. excom. potestque vna sine alia relaxari, secundum Palud. 4. d. 18. p. 3. art. 3.

Secundo, vt rectè adnotant Silu. absolutio. 1. §. 3. & Ange. absolutio. 1. §. 1. Absolutio dupliciter fieri potest; vno modo in foro exteriori; altero modo in foro cōscientiæ, quæ fit vna cū absolutione à peccatis. Illa prior potest à non sacerdote fieri, hæc posterior à solo sacerdote, non ratione ipsius excommunicationis: nam ab ea, quilibet habens iurisdictionem excommunicandi, potest absoluere, etiam si is, nec presbyter, nec diaconus, nec subdiaconus sit. Qui aut à non sacerdote absolutus, à sola excommunicatione est, manet quidem reconciliatus communioni hominum, & sacramentorum, in quantum priuatus erat per sententiam, vt Ioan. Andr. in c. a nobis 2. & ibi Henric. Boic. numer. 11. de sent. excomm. Sed ratione peccatorum, à quibus non sacerdos non potest absoluere, indiget absolutione sacerdotis, vt dicunt Henric. Boic, vbi supra, & latè Couar. in c. alma mater. prior. part. relect, §. 11. numer. 10. qui reprobant opinionem Hosti. distinguētis duplex vinculum in excommunicatione; a quorū vno potest absolui à nō sacerdote; ab altero verò, à solo sacerdote, in foro pœnitentiæ.

quæ